

Hoe de startende leraar wapenen?

Beginnende leraren hebben een veelzijdige opdracht die verder gaat dan alleen maar lesgeven. Ook overleg en samenwerking vragen tijd en inzet. Ze komen enthousiast, gemotiveerd en leergierig uit de lerarenopleiding en ze willen het beste van zichzelf geven. Maar de werkdruk is hoog en niet zelden ervaren starters een groot verschil tussen hun verwachtingen en de schoolse realiteit.

Zowel wetenschappelijk onderzoek als onze praktijkervaringen bevestigen dat aanvangsbegeleiding van cruciaal belang is om beginnende leraren vanaf de start van hun onderwijsloopbaan te ondersteunen en alle kansen te bieden om uit te groeien tot ervaren leraren. Aanvangsbegeleiding kan de kloof tussen opleiding en werkveld helpen overbruggen. Ze speelt in op de vragen die starters hebben bij het concretiseren van het eigen lesgeven, de klasorganisatie, didactische aanpak.

aan praktische tips en moet hij zijn didactische vaardigheden kunnen ontwikkelen. Hierbij kunnen collega's eerstelijns hulp bieden en een ondersteunende rol spelen. Het is dan ook cruciaal dat scholen hun verantwoordelijkheid opnemen en een goede aanvangsbegeleiding organiseren.

Begeleiding ondersteunt teams en starters

Schematische voorstelling, naar Moir¹

Het ondersteunen van beginnende personeelsleden is een decretale opdracht van de begeleidingsdiensten en als zodanig opgenomen in het begeleidingsplan 2015-2018 van de pedagogische begeleiding van OVSG. Onze studie- en ontwikkelingsdienst deed onderzoek naar wat werkt en niet werkt en zette een algemeen kader uit. Op basis daarvan bouwden onze pedagogisch begeleiders een passend begeleidingsaanbod voor starters uit, rekening houdend met de eigenheid van de verschillende onderwijsniveaus.

Aanvangsbegeleiding kan het zelfvertrouwen van starters versterken en hen helpen om op een positieve manier hun (nieuwe) plaats in de school in te nemen.

Klaspraktijk en schoolcultuur zijn sterk verweven en beïnvloeden elkaar. Een warm onthaal en uitgekiend wegwijsbeleid op school helpen de beginnende leerkracht om een vlotte start te nemen. Daarnaast heeft de starter nood

Aanvankelijk planden we initiatieven voor drie doelgroepen: de beginnende leraren, de mentoren (begeleiders van beginnende leraren) en de school als organisatie (i.c. het onthaalbeleid in scholen). Het afschaffen van mentoruren als besparingsmaatregel leidde ertoe dat dit tweede luik niet helemaal is uitgewerkt. Wél ontwikkelden we een specifiek traject voor beginnende leraren onder de noemer 'Uit de startblokken'. Daarnaast ondersteunen we

1. Uit 'Kwaliteitsvol personeelsbeleid in het gemeentelijk basisonderwijs', Politeia, afl. 10, maart 2014

scholen bij het uittekenen van een onthaalbeleid voor nieuwe leraren.

Netwerken voor starters

Omdat leren in netwerken een vruchtbare methodiek is voor jonge professionals kozen we voor dit concept. 'Uit de startblokken' biedt een mix van informatie, vorming en intervisie. De concrete invulling gebeurt door de pedagogisch begeleiders binnen het onderwijsniveau of de regio. Doorgaans bestaat het traject uit drie tot vijf bijeenkom-

Pedagogische begeleiding leert mee

Tijdens het eerste jaar dat er netwerkmomenten met beginnende leraren opgestart werden, organiseerden we intervisiemomenten voor de begeleiders. Op die manier professionaliseerden begeleiders van de netwerken zichzelf en groeide een gelijkgerichte aanpak over de verschillende netwerken en onderwijsniveaus heen. Vorig schooljaar onderzocht de studie- en ontwikkelingsdienst de trajecten. Ze volgden een aantal sessies, gingen in gesprek met de lesgevers en verzamelden materialen. Uit deze oefening nemen we een aantal aandachtspunten

Een warm onthaal en uitgekiend wegwijsbeleid op school helpen de beginnende leerkracht om een vlotte start te nemen.

sten, verspreid over het schooljaar. Kleine groepjes starters gaan samen met een ervaren begeleider aan de slag. Vanuit hun beleving gaan ze met elkaar in gesprek, ze wisselen ervaringen en informatie uit en zoeken samen naar oplossingen. De begeleider biedt waar nodig info en ondersteuning. Indien gewenst kan de begeleider ook een les bijwonen en zo de starter coachen op de klasvloer.

mee.

In eerste instantie is het voor de pedagogische begeleiding niet evident om starters te bereiken. Omdat we hun contactgegevens niet hebben, kunnen we hen niet rechtstreeks benaderen. We vragen dan ook aan de directies om eventuele starters in hun team attent te maken op ons begeleidingsaanbod. Dankzij de bereidheid van directies

Jos Vandael, pedagogisch begeleider basisonderwijs van OVSG ging met de starters van regio Oost aan de slag. Hoe verliep dat?

Jos Vandael

'De starters werden uitgenodigd met een wervende mail, die via de directies werd verspreid. In een drietal sessies gingen we in gesprek over alle mogelijke inhoudelijke en organisatorische aspecten van de lerarenjob. We vroegen naar hun noden en de starters hadden zelf inspraak in de inhoud van het traject. Ze gaven aan dat het fijn was om met lotgenoten in gesprek te gaan in een veilige omgeving. Ze vonden het geruststellend te horen dat ook bij anderen niet altijd alles lukt. Ze leerden veel van elkaar, zochten samen naar oplossingen, kregen heel wat praktische tips mee en gingen met frisse moed terug naar hun klas.'

Niels Valkeners was een van de starters die bij Jos Vandael terecht kwam. Hoe heeft hij de begeleiding ervaren?

'Ik werk sinds enkele jaren in de gemeentelijke basisschool van Munsterbilzen. Na mijn afstuderen in 2014 ging het eerst van de ene naar de andere interimopdracht in de wijde omgeving. Tot ik aan de slag kon in Munsterbilzen waar ik ondertussen al in verschillende leerjaren heb lesgegeven. Het was de directeur die me aanraade om de startersbegeleiding van OVSG te volgen. Met een groepje van vijf uit de regio Limburg kwamen we terecht bij pedagogisch begeleider Jos Vandael van OVSG. In de loop van het schooljaar kwamen we drie keer samen. Het was fijn om naar de bijeenkomsten te gaan, eerst en vooral omdat het deugd doet om eens

aan andere starters te kunnen vertellen wat je meemaakt en waar je vragen bij hebt. Ten tweede kregen we ook heel wat praktische tips van de lesgever die zelf veel ervaring heeft als leerkracht en als directeur. Zo kreeg ik concrete tips over het oudercontact. Daarover leer je weinig in de lerarenopleiding. Jos stelde ons voor om nooit de rapporten midden op de tafel te leggen en met de ouders meteen over het rapport in gesprek te gaan. Nee, je kunt beter eerst een babbel doen met de ouders over hun kind, over hoe het er globaal mee gaat. Dan pas haal je het rapport erbij en bespreek je de resultaten. Ik merk dat ik op die manier veel betere en interessantere gesprekken voer met ouders. Een kleine tip, met grote impact!' Niels zou de begeleiding zeker aanraden aan andere startende leraren. 'Het verruimt je blik, je steekt er altijd iets van op.'

© De Regenboog Wondelgem

Aanvangsbegeleiding is cruciaal om beginnende leraren vanaf de start van hun onderwijsloopbaan te ondersteunen en alle kansen te bieden om te groeien.

om hiervoor tijd en ruimte te creëren kan het 'startblokken-traject' zijn vruchten afwerpen. Om het aantal startende leraars dat deelneemt aan de netwerken te verhogen, streven we naar een goede communicatie tussen school en pedagogische begeleiding. Zo kunnen we het aanbod nog verfijnen en afstemmen op de noden van de school.

Ten tweede is het belangrijk dat scholen zich zelf bewust zijn van het belang van aanvangsbegeleiding in hun personeels- en professionaliseringsbeleid. Door de afschaffing van de mentoruren is het niet altijd duidelijk wie op school het mentorschap voor zijn rekening neemt. In ons begeleidingswerk moedigen we directies en schoolteams aan om de nodige aandacht te schenken aan de opvang van starters en een echt onthaalbeleid te ontwikkelen. In de vernieuwde directiecurssussen (Opstart en Topstart, zie www.ovsg.be/nascholing) zal dit thema ook aan bod komen.

Project 'Van start in Brussel'

Als starten in het onderwijs wel eens een praktijkschok kan doen ontstaan, dan is starten in het onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog een ander verhaal. De aanvangsbegeleiding van leraren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vraagt om een andere aanpak. De uitdagingen van de grootstedelijke context zijn immers bijzonder. Daarom startte OVSG met het project 'Van start in Brussel'. Het is de bedoeling om starters - die meestal buiten Brussel wonen maar er komen lesgeven - kennis te laten maken met de Brusselse context. Hoewel dit project voor alle onderwijsniveaus wordt aangeboden, bereiken we hiermee vooral leraren basisonderwijs.

Een smeltkroes aan culturen, religies, verschillen in socio-economische status en meertaligheid vragen een leraar die diversiteit herkent, erkent en als meerwaarde kan benutten in het lesgeven. Om de beginnende leraren hierin competent te maken, werd er gekozen om vijf vormingsdagen uit te werken waarbij thema's aan bod komen waarmee Brusselse leraren in contact komen. Het project Brussel helpt starters om de culturele achtergrond van de leerlingen beter te begrijpen en ondersteunt hen om die achtergrond in de lessen te integreren. Inzicht in omgevingsfactoren maakt hen sterker in de uitoefening van hun werk. Zo wordt lesgeven in Brussel interessant, uitdagend, maar vooral ook haalbaar. Ten slotte willen we bereiken dat leraren langer in Brussel actief blijven en écht het verschil kunnen maken voor hun leerlingen.

Interesse in startersbegeleiding? Neem contact op met je regio-adviseur of anker (www.ovsg.be/contactpersonen-per-gemeente).

jo.degroote@ovsg.be

stafmedewerker studie- en ontwikkelingsdienst